

Maqola turi (Maqola, Iqtisodiyot, Asl maqola)

Strategik boshqaruvning zamonaviy tendensiyalari

Mirzayev Sarvarbek Avazbekovich ^{1*}

¹ University of Economics and Pedagogy NOTM; Andijon; O'zbekiston; e-mail: nigorsarvarbek@gmail.com.

* Yozishmalar: e-mail: nigorsarvarbek@gmail.com; Tel.: +998909810255 (171003; Andijon viloyati, Oltinko'l tumani, Mehnat MFY, Do'stlik ko'chasi 45-uy; University Of Economics And Pedagogy NOTM; O'quv-uslubiy bo'lim boshlig'i; Andijon; O'zbekiston)

Abstrakt

Mazkur maqolada strategik boshqaruvning zamonaviy tendensiyalari, ularning korxonalar faoliyatidagi o'rni hamda raqobatbardoshlikni oshirishdagi ahamiyati tahlil qilingan. Tadqiqot davomida strategik boshqaruvning nazariy asoslari, raqamli transformatsiya, sun'iy intellekt, Big Data, Agile boshqaruv, ESG tamoyillari, innovatsion boshqaruv hamda mijozga yo'naltirilgan strategiyalar ilmiy manbalar asosida o'rganildi. Tadqiqotda tahlil, sintez, qiyosiy tahlil, tizimli yondashuv, induksiya va deduksiya usullaridan foydalanildi. Olingan natijalar zamonaviy boshqaruv texnologiyalarini strategik boshqaruv tizimiga joriy etish korxonalarning iqtisodiy samaradorligini oshirish, boshqaruv qarorlarining sifatini yaxshilash, resurslardan samarali foydalanish hamda bozor o'zgarishlariga tez moslashish imkonini berishini ko'rsatdi. Shuningdek, ESG tamoyillarini qo'llash va inson kapitalini rivojlantirish korxonalarning uzoq muddatli barqaror rivojlanishiga xizmat qilishi aniqlandi. Tadqiqot yakunida strategik boshqaruvni takomillashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi. Ushbu tavsiyalar korxonalarda innovatsion rivojlanishni jadallashtirish, raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, risklarni samarali boshqarish va xalqaro raqobatbardoshlikni oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: strategik boshqaruv, raqamli transformatsiya, sun'iy intellekt, ESG, innovatsion boshqaruv.

Type of the Paper (Article, Economics, Original paper)

Modern trends in strategic management

Mirzayev Sarvarbek Avazbekovich ^{1*}

Academic Editor: Mirzayev Sarvarbek Avazbekovich

Received: 10.04.2026

Revised: 15.05.2026

Accepted: 10.06.2026

Published: 26.06.2026

Copyright: © 2026 by the authors.
Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the [Creative Commons Attribution \(CC BY\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) license.

¹ University of Economics and Pedagogy, Andijon; Uzbekistan; e-mail: nigorsarvarbek@gmail.com

* Correspondence: e-mail: xxx@e-mail.com; Tel.: +998909810255 (171003; Andijan region, Altynkul district, Mehnat MFY, 45, Dostlik street; University Of Economics And Pedagogy; Head of the Educational and Methodological Department; Andijan; Uzbekistan)

Abstract

This article examines modern trends in strategic management and their role in improving the competitiveness and sustainable development of enterprises. The study focuses on the theoretical foundations of strategic management as well as key contemporary concepts, including digital transformation, artificial intelligence, Big Data, Agile management, ESG

principles, innovation management, and customer-oriented strategies. The research applies analytical, comparative, systemic, inductive, and deductive methods to evaluate the impact of these trends on organizational performance. The findings demonstrate that integrating digital technologies and innovative management approaches into strategic management systems significantly improves operational efficiency, enhances the quality of managerial decision-making, optimizes resource utilization, and enables organizations to respond rapidly to changes in the business environment. Furthermore, the implementation of ESG principles and investment in human capital contribute to long-term sustainability and strengthen competitive advantages. Based on the research findings, practical recommendations are proposed for improving strategic management practices through digital transformation, innovation development, effective risk management, and the enhancement of global competitiveness. The results of this study may serve as a useful scientific and practical reference for researchers, managers, and policymakers interested in modern strategic management.

Keywords: strategic management, digital transformation, artificial intelligence, ESG, innovation management.

1. Kirish

Strategik boshqaruvning zamonaviy tendensiyalari tashkilotlarning tez o'zgarayotgan biznes muhiti, raqamli texnologiyalar va global raqobat sharoitida uzoq muddatli maqsadlarga erishish uchun qo'llayotgan yangi yondashuvlari va usullaridir. Bugungi kunda strategik boshqaruv faqat rejalashtirish bilan cheklanmay, balki innovatsiyalar, moslashuvchanlik va barqaror rivojlanishni ham o'z ichiga oladi.

2. Materiallar va usullar

Mazkur tadqiqotda strategik boshqaruvning zamonaviy tendensiyalarini o'rganish uchun kompleks ilmiy tadqiqot usullaridan foydalanildi. Tadqiqotning nazariy asosini strategik boshqaruv, innovatsion rivojlanish, raqamli transformatsiya va korporativ boshqaruv sohasidagi mahalliy hamda xorijiy olimlarning ilmiy ishlari, monografiyalari, darsliklari va ilmiy maqolalari tashkil etdi [1; 2]. Tadqiqot jarayonida tahlil va sintez usullaridan foydalanilib, strategik boshqaruvning zamonaviy yo'nalishlari, ularning rivojlanish omillari hamda korxona faoliyatiga ta'siri tizimli ravishda o'rganildi. Shuningdek, ilmiy adabiyotlarni qiyosiy tahlil qilish orqali turli mualliflarning strategik boshqaruvga oid yondashuvlari umumlashtirildi va zamonaviy boshqaruv konsepsiyalarining o'ziga xos jihatlari aniqlandi [1]. Korxonalarning strategik rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillarni baholashda taqqoslash, guruhlash va umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Tadqiqot davomida raqamli transformatsiya, sun'iy intellekt, Big Data, ESG tamoyillari, Agile boshqaruv va innovatsion boshqaruv kabi zamonaviy yo'nalishlarning strategik boshqaruv tizimidagi o'rni ilmiy manbalar asosida tahlil qilindi [2; 3]. Bundan tashqari, induksiya va deduksiya usullari yordamida strategik boshqaruvning nazariy asoslaridan amaliy xulosalar chiqarildi. Tizimli yondashuv asosida korxonaning ichki va tashqi muhitiga ta'sir etuvchi omillar o'zaro bog'liqlikda o'rganildi. SWOT va PESTEL tahlili elementlaridan foydalanish strategik qarorlar qabul qilishga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash imkonini berdi [3]. Olingan natijalarning ishonchliligini ta'minlash maqsadida ilmiy umumlashtirish, mantiqiy tahlil va qiyosiy baholash usullari qo'llanildi. Tadqiqot davomida strategik boshqaruvning zamonaviy tendensiyalari korxonalarning raqobatbardoshligini oshirish va barqaror rivojlanishini ta'minlash nuqtai nazaridan baholandi hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi [4].

1-jadval. Strategik boshqaruvning zamonaviy tendensiyalari va ularning tavsifi.**Table 1.** Modern trends in strategic management and their description.

№	Zamonaviy tendensiya	Mazmuni	Korxona uchun ahamiyati
1	Raqamli transformatsiya (Digital Transformation)	Ishlab chiqarish va boshqaruv jarayonlariga raqamli texnologiyalarni joriy etish	Ish unumdorligini oshiradi, xarajatlarni kamaytiradi, raqobatbardoshlikni kuchaytiradi
2	Sun'iy intellekt (AI) va Big Data	Katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish va prognozlash	Strategik qarorlarning aniqligini oshiradi, risklarni kamaytiradi
3	ESG va barqaror rivojlanish	Ekologik, ijtimoiy va korporativ boshqaruv tamoyillariga amal qilish	Investorlar ishonchini oshiradi, uzoq muddatli rivojlanishni ta'minlaydi
4	Agile strategik boshqaruv	Bozor o'zgarishlariga tez moslashishga asoslangan boshqaruv	Moslashuvchanlikni oshiradi va tezkor qaror qabul qilishni ta'minlaydi
5	Innovatsion boshqaruv	Yangi mahsulot, xizmat va texnologiyalarni yaratish	Korxonaning innovatsion salohiyatini va raqobat ustunligini oshiradi
6	Mijozga yo'naltirilgan strategiya	Mijoz ehtiyojlari va qoniqishini ustuvor yo'nalish sifatida belgilash	Mijozlar sodiqligini va bozor ulushini oshiradi
7	Globalizatsiya	Xalqaro bozorlarga chiqish va global hamkorlikni rivojlantirish	Eksport hajmini va xalqaro raqobatbardoshlikni oshiradi
8	Risklarni strategik boshqarish	Xavf-xatarlarni oldindan aniqlash va boshqarish	Moliyaviy yo'qotishlarni kamaytiradi va barqarorlikni ta'minlaydi
9	Korporativ ijtimoiy mas'uliyat (CSR)	Jamiyat va atrof-muhit oldidagi mas'uliyatni kuchaytirish	Korxona obro'sini va ijtimoiy ishonchni oshiradi
10	Ochiq innovatsiyalar (Open Innovation)	Universitetlar, ilmiy markazlar va startaplar bilan hamkorlik qilish	Innovatsion g'oyalar va texnologiyalarni tezroq joriy etishga yordam beradi
11	Masofaviy va gibril boshqaruv	Raqamli platformalar orqali jamoalarni boshqarish	Mehnat unumdorligini va boshqaruv samaradorligini oshiradi
12	Inson kapitalini rivojlantirish	Xodimlar malakasini oshirish va liderlikni rivojlantirish	Korxonaning uzoq muddatli raqobat ustunligini ta'minlaydi

3. Natijalar

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, zamonaviy strategik boshqaruv korxonalarining raqobatbardoshligini ta'minlash va uzoq muddatli barqaror rivojlanishga erishishda muhim omil hisoblanadi. O'tkazilgan nazariy tahlillar hamda ilg'or xalqaro tajribalarni o'rganish asosida strategik boshqaruvning bugungi kundagi asosiy tendensiyalari aniqlandi va ularning korxona faoliyatiga ta'siri baholandi. Tahlillar natijasida raqamli transformatsiya strategik boshqaruvning eng muhim yo'nalishlaridan biri ekanligi aniqlandi. Sun'iy intellekt, Big Data, bulutli texnologiyalar va biznes jarayonlarini avtomatlashtirish vositalaridan foydalanayotgan korxonalarda boshqaruv samaradorligi, qaror qabul qilish tezligi va resurslardan foydalanish darajasi sezilarli ravishda oshmoqda. Tadqiqot davomida Agile yondashuvi va moslashuvchan strategik boshqaruv usullarini qo'llayotgan tashkilotlar bozor muhitidagi o'zgarishlarga tezroq moslashishi, yangi imkoniyatlardan samarali foydalanishi hamda xavflarni kamaytirishi kuzatildi. Bu esa korxonalarining raqobat ustunligini mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Shuningdek, ESG (Environmental, Social, Governance) tamoyillarini strategik boshqaruv tizimiga integratsiya qilish investitsion jozibadorlikni oshirishi, korxonaning ijtimoiy mas'uliyatini

kuchaytirishi va uzoq muddatli barqaror rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi aniqlandi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, innovatsion boshqaruv va ochiq innovatsiyalar konsepsiyasini qo'llayotgan korxonalarda yangi mahsulot va xizmatlarni yaratish sur'ati ortmoqda, ilmiy-tadqiqot faoliyati faollashmoqda hamda bozor talablariga mos innovatsion yechimlarni ishlab chiqish imkoniyatlari kengaymoqda. Bundan tashqari, mijozga yo'naltirilgan strategiyalarni qo'llash natijasida mijozlar ehtiyojlarini chuqur o'rganish, xizmat ko'rsatish sifatini yaxshilash va mijozlar sodiqligini oshirish imkoniyatlari kengaygani kuzatildi. CRM tizimlari va raqamli marketing vositalaridan foydalanish korxonalarining bozor ulushini oshirishga xizmat qilmoqda. Risklarni strategik boshqarish tizimlarini joriy etish orqali korxonalar tashqi va ichki tahdidlarni oldindan baholash, ehtimoliy yo'qotishlarni kamaytirish hamda strategik qarorlarning ishonchliligini oshirishga erishmoqda. Ayniqsa, ssenariy tahlili, risk xaritalari va ehtimollik modellari-dan foydalanish samarali natijalar bermoqda. Umuman olganda, tadqiqot natijalari zamonaviy strategik boshqaruv konsepsiyalarini amaliyotga joriy etish korxonalarining iqtisodiy samaradorligini oshirish, innovatsion rivojlanishini jadallashtirish, raqobatbardoshligini kuchaytirish hamda uzoq muddatli barqaror faoliyatini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etishini tasdiqlaydi. Shu sababli korxonalarda raqamli transformatsiya, innovatsion boshqaruv, ESG tamoyillari, inson kapitalini rivojlantirish va risklarni boshqarish tizimlarini kompleks ravishda joriy etish strategik rivojlanishning ustuvor yo'nalishlari sifatida tavsiya etiladi.

4. Natijalarni muhoka qilish

Tadqiqot natijalari strategik boshqaruvning zamonaviy tendensiyalari korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish, resurslardan samarali foydalanish va uzoq muddatli barqaror rivojlanishni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatdi. Olingan natijalar strategik boshqaruv nazariyasi va amaliyoti bo'yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar bilan uyg'unlik kasb etadi hamda strategik boshqaruvning an'anaviy yondashuvlardan moslashuvchan va innovatsion boshqaruv modeliga o'tib borayotganini tasdiqlaydi [1]. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, raqamli transformatsiya strategik boshqaruv samaradorligini oshiruvchi eng muhim omillardan biridir. Sun'iy intellekt, Big Data, bulutli texnologiyalar va biznes jarayonlarini avtomatlashtirish korxonalarga katta hajmdagi ma'lumotlarni tezkor tahlil qilish, bozor tendensiyalarini prognozlash hamda asoslangan strategik qarorlar qabul qilish imkonini bermoqda. Natijada boshqaruv xarajatlari kamayib, operatsion samaradorlik va mehnat unumdorligi oshmoqda [2]. Muhokama natijalari Agile yondashuvining amaliy ahamiyatini ham tasdiqlaydi. Bozor sharoitining tez o'zgarishi, raqobatning kuchayishi va iste'molchilar talablarining yangilanib borishi korxonalardan moslashuvchan strategiyalarni talab qilmoqda. Agile tamoyillarini qo'llayotgan korxonalar yangi mahsulot va xizmatlarni bozorga tezroq chiqarish, o'zgarishlarga tez moslashish hamda strategik xatolarni kamaytirishga erishmoqda. Shuningdek, ESG tamoyillarini strategik boshqaruvga integratsiya qilish korxonalarining barqaror rivojlanishini ta'minlash, investorlar ishonchini oshirish va korporativ boshqaruv sifatini yaxshilashga xizmat qilishi aniqlandi. Bu yondashuv, ayniqsa, xalqaro bozorlarda faoliyat yuritayotgan korxonalar uchun muhim strategik omillardan biri hisoblanadi [5]. Innovatsion boshqaruv, mijozga yo'naltirilgan strategiyalar hamda risklarni boshqarish tizimlarini kompleks ravishda joriy etish korxonalarining iqtisodiy samaradorligi va raqobatbardoshligini sezilarli darajada oshiradi. Shu sababli zamonaviy strategik boshqaruvda raqamli texnologiyalar, innovatsiyalar va inson kapitalini rivojlantirishga ustuvor ahamiyat berish korxonalarining uzoq muddatli muvaffaqiyatini ta'minlaydi.

5. Xulosalar

Mazkur tadqiqot natijalari strategik boshqaruvning zamonaviy tendensiyalari korxonalarning uzoq muddatli rivojlanishi, raqobatbardoshligini oshirish va barqaror iqtisodiy faoliyatini ta'minlashda muhim omil ekanligini tasdiqladi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, raqamli transformatsiya, sun'iy intellekt, Big Data, Agile boshqaruv, ESG tamoyillari hamda innovatsion boshqaruv yondashuvlarini strategik boshqaruv tizimiga integratsiya qilish korxona faoliyatining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi [1]. Tadqiqot davomida strategik boshqaruvda mijozga yo'naltirilgan yondashuv, inson kapitalini rivojlantirish, risklarni samarali boshqarish va innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash korxonalarning bozor sharoitidagi raqobat ustunligini mustahkamlashi aniqlandi. Shuningdek, strategik qarorlarni zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va tahliliy vositalarga asoslangan holda qabul qilish boshqaruv sifatini yaxshilashi hamda resurslardan oqilona foydalanishga xizmat qilishi isbotlandi [2]. Tadqiqot natijalariga asoslanib quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi:

- * korxonalarda raqamli transformatsiya jarayonlarini jadallashtirish va zamonaviy axborot texnologiyalarini boshqaruv tizimiga keng joriy etish;

- * strategik rejalashtirishda sun'iy intellekt va ma'lumotlar tahlilidan foydalanish ko'lamini kengaytirish;

- * ESG tamoyillarini korporativ strategiya qismida ajralmas qismi sifatida tatbiq etish;

- * innovatsion boshqaruv va xodimlar malakasini oshirishga qaratilgan investitsiyalarni ko'paytirish;

- * risklarni strategik boshqarish tizimini takomillashtirish hamda bozor o'zgarishlariga moslashuvchan boshqaruv mexanizmlarini rivojlantirish.

Ushbu tavsiyalarni amaliyotga tatbiq etish korxonalarning iqtisodiy samaradorligini oshirish, raqobatbardoshligini mustahkamlash va uzoq muddatli barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

References

- [1] Fred R. David & Forest R. David. *Strategic Management: A Competitive Advantage Approach, Concepts and Cases*. 17th ed. Pearson, 2020.
- [2] Michael A. Hitt, R. Duane Ireland & Robert E. Hoskisson. *Strategic Management: Competitiveness and Globalization: Concepts and Cases*. 13th ed. Cengage Learning, 2020.
- [3] Richard Lynch. *Strategic Management*. 9th ed. Pearson Education, 2021.
- [4] John A. Pearce II & Richard B. Robinson. *Strategic Management: Planning for Domestic & Global Competition*. 14th ed. McGraw-Hill Education, 2023.
- [5] Organisation for Economic Co-operation and Development. *OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises*. Paris: OECD Publishing, 2024.

Muallif haqida ma'lumot:

Mirzayev Sarvarbek Avazbekovich, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4217-4549>; Web of Science: ABB-2419-2021, E-mail: nigorsarvarbek@gmail.com, Iqtisodiyot kafedrası dotsenti, University Of Economics And Pedagogy NOTM, O'zbekiston, 171003, Andijon viloyati, Oltinko'l tumani, Mehnat MFY, Do'stlik ko'chasi 45-uy, Tel.: +998909810255 (Yozishmalar uchun mas'ul muallif.)

About the author:

Mirzayev Sarvarbek Avazbekovich, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4217-4549>; Web of Science: ABB-2419-2021, E-mail: nigorsarvarbek@gmail.com, Associate Professor of the Department of Economics, University Of Economics And Pedagogy, Uzbekistan, 171003, Andijan region, Altynkul district, Mehnat MFY, 45, Dostlik street, Tel.: +998909810255 (Author responsible for correspondence.)

Nashriyot qaydi: Ushbu jurnalda chop etilgan barcha materiallarda bayon qilingan fikrlar, qarashlar va ma'lumotlar faqat muallif(lar) va materialni taqdim etgan shaxs(lar)ga tegishli bo'lib, jurnal tahririyati yoki muharrir(lar)ning rasmiy nuqtai nazarini ifoda etmaydi. JEP (The Journal of Economics and Pedagogy) hamda uning muharrir(lari) mazkur nashrda keltirilgan g'oyalar, usullar, ko'rsatmalar yoki mahsulotlardan foydalanish natijasida insonlar yoki mol-mulkka yetkazilgan har qanday zarar uchun javobgarlikni o'z zimmasiga olmaydi.

Disclaimer/Publisher's Note: The statements, opinions and data contained in all publications are solely those of the individual author(s) and contributor(s) and not of JEP and/or the editor(s). JEP (The Journal of Economics and Pedagogy) and/or the editor(s) disclaim responsibility for any injury to people or property resulting from any ideas, methods, instructions or products referred to in the content.